

РОБОЧИЙ НАРОД

ROBOTCHYJ NAROD

THE WORKING PEOPLE

ПОРЯДКОВЕ ЧИСЛО 134.

ОРГАН ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ В КАНАДІ.

REGULAR NUMBER 134.

PIK V.

Ч 17. СЕРЕДА

23 ЦВІТНЯ, 1913.

WINNIPEG, MAN.

WEDNESDAY, APRIL 23, 1913.

No. 17. VOL. V.

Робочий народ!

Облини на хвилю свою працю, а вважай про що тут говорять ся.

Світ є розділений на дві класи: Мільони робітників - наймитів-невільників, а сотки богачів - дурмбів, веробів - капіталістів. І межі тим класами йде боротьба. Капіталіст заслав хомут на робітника і свідомого працюючого на себе, народ свідомо здерти з себе той хомут, хче увільнитись з становища раба-наймити. Як широкий світ, день і ніч бореть ся праця з капиталом, і з кожним днем набляжаєт ся той час, що працюючий люд вдарить своїм ворогом об землю, кірве пута, неволі і оголосить земельку свою спільною власністю усіх людей. День в день провадять боротьбу за визвол своєї класи освідомлені робітники, що звуть себе соціал-демократами, але з один день в році, коли в тій боротьбі має взяти участь увесь працюючий люд цілого світа!

Сей день, є день 1-го мая.

В той день, робочий люд робить великі маневри своїх революційних, боєвих сил. По всіх державах і краях, де тільки є наємна неволя, скрізь готувать ся робітники до одноденного генерального страйку на день 1-го мая. В Європі і Америці, в Австралії, Азії і Африці робітники усіх мов і кольорів шкіри, білі жовті,

червоні і чорні на першого мая не йдуть до роботи. Машини будуть стояти тихо, робітник вбере святоче убрання, і величю дні датовий праці-овників зберуть ся на мітинги на галях, площях і парках на цілім світі, аби оглянути свої сили. В краях, де ще політична неволя, оттак як Росія, і т. п. сьогодні підуть ся наша братська кров. Взагалі буржуазія і уряд будуть силуватись великими способами поникнути сенсу величюму виступу своїх наймитів. Та вони будуть безсилні. Як би не втикали, як би не переникали, як американські поліцемені нагиками, як російські козаки кулаки та цагаями — свідомий робітник не побояєт ся нічого і приаучить ся до рядів своїх товаришів.

На вічах робітництво обговорить, що воно зробило через цілий минулий рік для свого визволу з нут каніталу і порадить ся що далі робити, аби прискорити день соціальної революції.

Також сегорічне першомайське святю буде величюною всесвітньою демонстрацією робітників проти війни, а ще більшою силою ми підкреслюємо своє становище за всесвітньою згодою усіх народів.

Спеціально що до Канади, то перед нами ще стоить непокінчена справа маршарки і можливість доміняльних виборів, справа встановлення партійної роботи на трівкійшій підвалині, побільшеня денної платні і введеня 8 годинного дня праці для всіх без виімку працюючих.

Товариші Робітники і Робітниці! В якій би ви роботі не були zatrudнені, коли ви зрозуміли, що політичюю боротьбою ми визволимо себе з того убогого невольничого становища, в яким ми є тепер, коли ви хочете красної долі собі, своїм дітям і всьому людству, то на день 1-го мая ви будете страйкувати!

1-го мая ви всі вждарі як один станете під червоний прапор Соціал-Демократії! Ви розтолкуєте темним робітникам чому вони не повинні йти того дня до праці, а забереіт їх з собою на віча і демонстрації вашої соціал-демократичної партії! Хай афоризм каже: «Хай означає що вони мають до діла не в працюючою худобою, а з людьми, з людьми пониженими, опуканими, з такими людьми, котрі подають собі руки на здність і боротьбу з рабівниками своєї праці, здоровля і вправ!

Хай живе живе Робітниче Святю 1-го мая!
Долів капіталізм!
Хай живе соціал-демократія!

Днесь Твоє Святю!

Днесь Твоє Святю люду робочий!
Днесь хай Великал по праці спічне,
Хай в ліпшу будучність отворить він очи,
Й живітним огнем хай кров спалахне.

Нині на обох світах півклях
Мотори, машини, хай собі дримають,
Хай буде нуето в фабриках, заводах
Також і по петрах, де скарби копають.

Весна, мор гарне дитя зовміхаєт,
В зеленях цвітах віджила природа,
У серцях наших будить ся надія,
Зближаєт рівність, вільність та агода.

Так, наближаєт ся! Лиш вставай народ!
Гордо і сміло духа Ти взимай,
Вирини Великале, опусте заводи,
Святкуй же те Святю, святкуй перший май.

Хай кати побачуть на власні очи,
Щоб світ вже від нині з нами почисливсь,
Та щоб пенжурений бесь той стан робочий,
У одну велику родину злучивсь.

Бо одна родина, — хоть з народів много —
Що йде у будучність, певня звитязінь,
Свядома сил своїх, і для свядотого,
З мечем переконань! Днесь вже терпінь!!!

Хай Прапор Червоной піднесєт над трони,
Хай в дні тим у роцїм, усіх закриєт!
І хай Пролетарію! Живте мільони!
В тім дні урочистім першого Мая!

Петро Ковалишин,
Монтреал, Кве.

страчено на шибениці. Але земля зрошена робітничюю кровю, встелена трупами борців, зродила сотки тисяч нових борців за народні права.

В 1888 р. на відах в Ст. Луїс, Ам. Федерация Праці ухвалила вести дальшу борбу за 8 год. день праці. В 1889 р. на міжнароднім відах в Парижі ухвалило, щоб по цілім світі святкували робітники день 1 мая, а в нїм ждали 8 год. дня праці, боролись з капиталом і милитаризмом а заводили народне братерство, свободу і рівність.

Сила робітників.

І ось пришло вже 24 раз 1-го мая, як робітники по цілім світі в сей день опускають фабрики, машини та варитати, і ті що улицы замітають, і ті матері, що заливвають ся слезами в шпіннім ярмі капіталізму; всі вони разом подають собі мозолісту руку, та разом збирають ся на віча і демонстрації, заносять червоний прапор любові і братерства, з нїм котрого дубають сотки тисяч голосів: Хліба і воли для понечалених мас! Проч з милитаризмом, проч з капіталізмом! Хай живе свідомий робітничий світ!

капіталісти

склонивши голови, енеуєтивні в смугку очи в землю бачуть, що робітництво відняло свої руки від праці, настала тишина, не чути вуркоту машин в фабриках, хрипоту скринерів в майнах, все утихло. Се перший май, се робітниче святю! Не поливать в сім дні мільоні долларів в кишені капіталістам, а нахолоять тільки до їх палад промови звуку революційних робітничих пісень, голосів: земля для селянства, фабрики для ро-

бітництва. Все цілі, наші та дари бачуть, що зближаєт ся вже кінець їхньому панованю; не поможуть їм кулі і багнети, бо їх носять сили робітників, котрі не будуть вже стріляти до своїх батьків. Тому в сегорічне першомайське святю ми всі визискувані і понечалені наймити, вийдїм разом на вулиці, подiamo собі мужню руку, зпнїємо буржуазний прапор до землі, а піднесім високо червоний прапор соціалізму, від котрого мають повалитись царські трони і корони та папські тіари, на котрих опираєт ся лайданський шпінний капіталістичний лад.

Хай живе міжнародний соціалізм! Хай живе міжнародне святю 1-го мая!
Іван Гнида.

Сего числа розсипаємо так віддаєм як і поодиноким товаришам до розпродажі. Для віддаєт половина з розпродажі. Рівнож посилаємо також і „Капіло“. Днесєт будуть поміщені в слїдуючїм числї.

Редакція.

Потрібно людей.

Ми зсєорганізували свою продаж і потребуємо обелути кільканайцїох добрих людей. Понечаленої практикї не вимагаємо, вло апіліканти муєять бути добре ознакомлені з Виннісегом і говорити по англійськи. Ми потребуємо також людей, котрі допомагалиб нам в євобідній хвилі. Не треба практикї, а добрий робітник заробить гроші. Згодєть ся до п. Маркен.

The Marx Wat Realty Co.
839 Main St. Winnipeg.
Phone St John 2420

Краяни.

Як хочете спровадити кресини або приятелів до Канади, купіть для них у нас як найборше шіфкарту і вони прийдуть на весї акурат як робота отворить ся.

На весї дуже нові шіфи і як тепер не купите для них шіфкарту, то они будуть муєсли довго чекати і не прийдуть аж в літї.

Шіфкарта з Кракова до Виннісегу теєор коштує \$48.40

Так як знаєте ми посилаємо гроші до краю найскорше і найбезпечнїше і так що люде дїстають рішні гроші.

Почта і змінне коштує разом лиш 2 центи від 1 долара.

Люди, котрі не у Виннісегу можуть до нас прислати гроші або чеки разом з адресом в крає а ми вислємо і ресепіє шіфлємо.

Ми також продаємо шіфкарти до краю і міняємо гроші.

Продаємо марки красні і капіталістєкі.

Офіс отворенїй що днїя від 9 до 7, а в суботу від 9 рано до 9 вечєром.

ALLOWAY & CHAMPION
БАНКЕРИ І КОРАБЕЛЬНІ АГЕНТИ,
С. GENIK, УПРАВИТЕЛЬ ЗАГРАНИЧНОГО ВІДДІЛУ.
Winnipeg, Man.
667 Main St.

1-ШИЙ МАЙ, а робітництво і капіталізм.

Промінає тепер вже 20 літ, як в Злучених Державах капіталізм 1884 р. епичинив веліте безробітє, що тревадо аж два роки. Голодні, нуждою прибиті народні маси примусив капіталізм вийти на улицы міст і стати до борби, аби здобути кусок хліба для себе і дітви своїх.

Переважно в цївїчних державах вибухли страйки, в самім Чикаго вишло на страйк 40.000 робітників з жадаєм праці і хліба для умираючих. За сі слова поліція мов сїажена пєска кинулає на робітників, з оружїєм в руках. Пішла завязта борба і по обох сторонах внали трупи. Пілалась робітничя кров, одні пішли на вічну тюрму, других знова

Д. М. Ворк.

Загальний мир.

Колиби дійсно справа людської свободи вимагала коли сего, ми, соціалісти, ставемо в ряди зі зброєю в руці; але рівночасно ми з за тим, щоби завжди був загальний спокій.

При північній капіталістичній системі, промислові кожної держави в руках малої горстки капіталістів. Вони розпоряджують удосконаленими машинами і дешеви ми руками робітників і тому результат цієї сполученої праці величезний. Властители платять робітникам лише кілька, аби вдержати їх при жалі і виховати їх діти, щоби сі заступали колінь армо праці своїх родичів. Ниська платня робітникам з такою причиною, що край не в силі зужити своєї продукції, що власне мусить вивозитись за границю.

Кожний цивілізований край в такім-жє положеню, і безнастанно мусить стеречи свої заграничної торгівлі, аби забезпечити для зростаючих капіталів льокації. В сїм власне полягають причини послїдних кровопролитя: Куби з Іспанїєю, Іспанїї з Злуч. Державами, війни в Філіппінами, китайсько-японської, повстаня боксерів в Китаї, англійсько-японської, російсько-японської.

Колиби соціалізм побїдив, люди обох пол, працюючи чи то руками чи умом, дісталиби повну вартість своєї продукції. Робітники булиби в силі спожити свою продукцію сами, а коли щ, то скоротилиби години своєї праці і не витворювалиби так багато. Розумїєсь, що держави вимінювалиби свої вироби з сусїдами о скільки виматилиби сего потреби, але не булоби тоді оказї і потреби вдирати собі чужі ринки і льокації для своїх капіталів.

Отже коли всі держави стануть сї соціалістичними, причина війни згине. Воєнні кораблі відуть до соціалістичного музею.

Дехто кпить собі з нас, що ми противимось війнам і примовани наші називають утопіями. Але коли раз відкриє ся дійсна причина війни, так не трудно предсказати, що соціалізм знищить сї причини і тоді неможливість веденя війни стане сї дійсністю.

Нині видно вже в сїм напрямі вплив соціалізму.

Коли Норвегія зірвала звяз з Швецією, шведські капіталісти задумали силою примусити Норвегію до злуч. бо сїмільно малиби більшу силу і вплив на заграничні ринки. Але шведські соціалісти сказали, що не думають битись з робітниками Норвегії. Се була головна причина щоне прийшло до війни.

Також коли Франція і Німеччина посварились між собою о Марокко, бо так французькі як і німецькі капіталісти мали там свої капітали, тоді соціалісти обох держав зазначили, що вони не мають між собою ніяких причин до суперечки, що з їх сторони булоби дурнотою помагати капіталістам в їхній драці о ринки збуту і місця льокації капіталу.

І безперечно неохота соціалістів до війни причинилась до мирного залагодженя марокканської справи.

Отже соціалісти мали вже до певної степені нагоду недопустити до війни і проливу крові.

Звичайно капіталісти підоджають нарі д вхопити за зброю, але сами стоять оподалеки. Капіталісти нігде не беруть участи у війні, а все остають дома і агортають тільки гроші, підчас коли робітники мордують себе взаїмно. Коли робітники не пйдуть на війну — війни не буде.

Чим більше буде соціалістів, тим рїдше будуть війни, а коли соціалісти заберуть власть над сьвітом в свої руки, війни згинуть цілковито а запанує загальний спокій і любов.

І тоді здійснить ся мрія Тенісона о федерації сьвіта. А як предвиджує Бебель, мусить повстати міжнародний парламент, де засядуть представителі всіх цивілізованих народів і буде урегулювати міжнародні відносини, аж зробить їх щораз більше сталими.

А. Бебель.

День 1-го мая.

Перший май, день сьвята міжнародного руху робітничої класи, перед нами. Робітники цілого цивілізованого сьвіта злучують ся, пронагують свої ідеали та ставлять свої домагання.

Се універсальне сьвято за 24 роки зробило велике напруженя. Число країв сьвяткуючих першого мая зростає. Маєве сьвято стає більше і більше широкосьвітним днем.

Будьте на поготові! Зривайте вивалюєть сами. Капіталістичні класи в напруженім старають ся зобути нові ринки для свого

збуту і знищити своїх конкурентів на сьвітових ринках, уживаючи свої сили у всіх цивілізованих краях так на морю як і на суші. Сім чинном вони накладають на нарід страшний тягар фінансовий, результатом чого є те, що постан і політичне соціальних відносин робітника з страшною авнедбані.

Проти сего робітники мусять сейчас протестувати. День першого мая дає в повній сирочому виявити свій протест. Робітничі класи не бажать мордочної війни. Вони домагаєть ся, бо ба-

жає народного постану. Вона бореть ся за свободу і справедливість, для цілого людства.

3 памятників Карла Маркса.

Літерат Рязанов переглядаючи архів великого учителя соціалізму К. Маркса, знайшов нікому не знапу рукопис ,Сповідь". Історія сего рукописи така: Маркс дуже любив діти. Одного разу донька його Лявра і Жени просили батька, щоби сїм для забави відповідав їм на ставлені питаня. Маркс згодив ся і дав відповідь дуже характеристяну, коротку і ясну.

Ось сї питання:

1). Якї достоїнства найбільш цїните?
— У людий простоту, у мушчин — силу, у женщин — слабість.

2). Ваша характеристична черта?
— Задняє всіх помислів і напрямів в одній цілі.

3). Як представляете собі щастя?
— Як борбу.

4). А нещастя?
— Підданя.

5). Якї хибі найскорше перебачуєте?
— Легковірність [в відношеню до людий.]

6). Ваша антипатія?
— Мартин Тенер, (нездарний англійський поет, дуже популярний в буржуазних кругах).

7). Ваше любе занятя?
— Книжки.

8). Ваші улюблені поети?
— Шекспір, Есхиль, Гьете.

9). Ваш улюблений прозаїк?
— Дідерот.

10). Ваш герой?
— Спартак, Кейлер (агстронм).

11). Ваша героїня?

— Гретхен.
12). Ваш улюблений цвїт?
— Лявр.
13). Ваша улюблена краса?
— Червона.

14). Ваше улюблене імя?
— Лявра.

15). Ваша улюблена сентенція?
— Нічо людського менї не є чужим.

16). Ваше гасло?
— Все подавай в сумнів.

Підпис: „Кароль Маркс“.

Нагромадження багатства по одній стороні, а зарозом нагромадження нужди по другій стороні.

К. Маркс.

Робітники з скалю, на якій буде устроена церков будучности.

Ф. Ляссаль.

Пролетаріят не має нічого до утрати, крім своїх кайдан, а до здобути цілий сьвіт.

К. Маркс.

Живучи увїтні першими в нове житя, отсе повинно бути нашим призначеням.

К. Маркс.

Причиною бідности є захлинієть. Все, що крїє ся в капіталах, є лихва. Природа дає всі добра людям для снільного уживаня.

Сьв. Амброзій.

Коли маючі піддержують тих, які терплять недостаткі, то вони їм нічого не дарують, лише віддають їм назад їх добро.

Гр. Великий.

Чи не рівняють ся королівства розбивацьким гніздам, коли в них панує несправедливість?

Сьв. Августин.

Богачі їдять більше чужого хліба а між свого.

Сьв. Амброзій.

Маївка.

Сььогодні день — велике сьвято, Сььогодні перший май! — Пани нам некло вміли дати, Собі украли рай.

Панам веселє та гуляня, Нема буденних днів, А нам ідичне мордованє — Не доля нуждарів.

Пови нам щиро курять очі, У морок нас ведуть, Уся гилота, діти поці, З нас тільки і живуть.

Та час минає, пропав наш вік, Прокинули ся ми, Заворуши ся робітник, Загините, пани!

Сььогодні день, велике сьвято, Сььогодні перший май, Сььогодні будем присягати, Що в нас відійгем той рай!

Диви ся, дуко! наша сила Рoste на тебе йде, Тобі весна не буде мила Де пани вже сьпія гуле!

П. Крат.

Новинки.

Виннігеські Робітники!

Соц. дем. партія в Виннігесу запрошує вас всіх взяти участь в сьвяткованю Міжнародного Сьвята 1-го Мая.

Зібраня на 1-го мая відбудуть ся в Grand Opera House, о 8 год. вечером. Вступ сьвобідний. Будуть говорити бесїдники у всіх мовах.

В Алясці панує тепер на велику скалю епидемія віспи. Департамент здоровля видав розказ щепити всіх, хто тільки вступає в границі Аляски.

В стані Мічїган ухвалив сенат закон о пенсії для матерій. Кожда матір, що сама виховує свої діти, дістає тижнево \$3 пенсії на кожду дитину.

Нісля послїдних стати.

стичних обчислень, ціла куля земелька числить 1,700 мільонів мешканців. Всіх мушчин на сьвітї а 5 1/2 мільона більше чм женщин.

Іспанське міністерство просьвіти задумує освободити в школі не-католицькі діти від науки [католицького катехїзму]. Пови аж варіюють зі злости.

Народи без вогню.

Не всі народи, як ось тепер, знали огонь. Обходили ся без огню. Так, приміром, давні Египтяни не знали огню. Перси, Фенїкійці, Греки та Китайці в давних давнинах не уживали його, а такі давні письменники як Помпоній, Меля, Плотарх тай інші повідають, що за тих часів, як вони писали,

ПОШУКУЮ

русьско-англійського учителя до школи Антоїно, S. D. 2621. Наука буде тревати 5 місяців. Платня \$60 місячно. Науку можна розпочинати около 15 мая. Від школи до почти 9 миль, до міста так само. По близні інформації пропну зголошуватись до:

Fred Kruk
Sec. Treas. Box 304
Canora, Sask.

Жертви.

на хорого письменника М. Павлика зложили:

По 1 дол.: С. Олєха, Богосос, Фодчук; по 50 ц.: Купченко, Луговий, Боянівський, Слюзар, Мельник, Паньків, Грибик, Турчин, Вагнер, Кракалія, Боднар, Блок, Драль і 70 ц. Бачинський; по 25 ц.: Горіненко, Васістий, К. Слюзар, Білоус, Ковбель; Чл. Н. П. 4. дол. 55 ц. Тов-о „Боян“ 5.00 дол. Всім жертводавцям щира подяка. Гроші вєднані в призначене місце.

I. C.

Що представляє вам сей образок? Що се за такий великан простягнув ся? — Великий сей, що лежить на землі, то ти робітнику коли застрайкуєш. Бачим яка в тебе сила? Коли робітник відіме свої руки від праці і виїде на страйк, все устає, все завмирає. І нічого тут не можуть ані кулі, ні багнети, ні військо, ні поліція, бо вони всі є безсилні проти зорганізованого робітника. Яку силу має генеральний страйк, бачимо найліпше се в минушого року, коли в Англії вїпнали на страйк всі майнери, і пани мусїли згодитись на їхне домагання, бо ціля державі грозила руйна. Тенер у нас перед очима загальний страйк в Бельгії. Бельгійські робітники страйкують це тільки 7 день, а вже капіталісти і клерикали уступають, стають піддаватись, бо краєви грозить великий занепад, а пани стратили вже 15 мільонів долларів приходу. І тут робітники мусять здобути те, що борють ся.

було багаті народів, що не знали обходити ся з огнем і ледви що тоді вчили ся від Греків чи Римлян. І пізніша історія виказує подібні приміри. І так коли 1551 року відкрив Мангелан острови Маріяни і на однім з них його люди розложили огонь, то тамошні жителі не могли надивувати ся тому; думали що огонь то така звірина, що їсть дерево. Жителі островів Філіппінів і Канарійських не знали теж огню, а в Африці живуть ще доси народи, що її не прочують, що щось таке з на світі, як огонь.

Касарняна трагедія.

Про ті аномальні відносини в війську які панують нині свідчить найновіший випадок, що трапив ся в місті Опаві на Шлеску. Дня 19. марта с.р. застрілив там резервний капіраль Пагач надпоручника Рудольфа Шрамека. Шрамек був зневажений не лицю жовнірами, але навіть своїми товаришами офіцерами за своєю нетовариське і нелюдяне поведінкою. Недавно іде перед смертю здивав був вночі на улиці жовніра і згяньбив його посліднями

словами за те, що йому крииво стояла „пальобіда“ на карку. За жовніром обстала публіка і при тім Шрамек мало не обірвав носа уха. Війцани перебрав мірку і загянув в руц каурали. Стадо ся се так. По нічних вправах візитирував Шрамек карабіни і вчипив ся за якусь дураццю Пагача. Загрозив йому, що не мується його на свята на урляоп і приказав замельдувати ся до рапорту. Пагач набав тоді карабін і положив нелюдяного офіцера Трупом. — За се Пагача заведеного на кару смерті через повішенє і виконано сей присуд 27. марта с.р. — При сій нагоді варта пригалата, що в грудни тамтого року замордував шаблею надпоручник Шваб інфантериста Бонака на Угорщині. Шваб до нині ходить свобідно і ані волосок з голови йому за се не вивав. Чому для капраля Пагача було инше право як для надпоручника Шваба инше? Земля Толстой переходить селянам, Граф Толстой вмираючи приказав своїм дітям, щоби земля після його смерті від-

дали місцевим селяням. Сей заповіт Толстой переодати тепер його долька Александра, яка сплатила за сі землі своїм братам 400 тисяч рублів, а земаї в Ясній Полані і Угруново передала в безплатній виназм селянам сих двох сіл. Для заряду і розділу земель вибрано товариство Толстой. Мірою розділу будуть потреби селян, отже хто більше потребує (більша родина), сей більше дістане. Тропі на силіту братам зібрала Александра продажею творів свого батька. Для жінки великого писателя лишилась тільки палата в Ясній Полані, таї троха землі коло міста, де поховано Толстой.

Богато майнерів, що працювало в Глоб. Аріз зівстав засяпані і живцем похоронені в землі. Про ратунок нема що й думати, бо великий навал землі утруднює акцію ратунок.

Страйк в Бельгії.

Страйк в Бельгії з кождим днем більше розширюєть ся по всіх фабриках, майнах та варштатах. 19.го дзвітня 21,000 портових робітників покинуло працю. Рух торговельний перерваний. В найбільшій фабриці сирників в Грентон вє робітники застрайкували. 5,000 ткачів в Хент вийшло на страйк. Загалне число страйкуючих робітників вивосить вже поверх пів міліона, а комітет страйковий запевняє, що се число ще збільшиться ся. Обчислено, що за сім днів страйку страти вивосить вже около 15 міліонів долларів. Страйкарі запевняють, що будуть так довго страйкувати, доки працодавці і взагалі акціонери не стратять сегорічних дивіденд від своїх капіталів. Страйк що тільки розпочав ся, а консервативно-клерикальне правительтво вже уступає і годить ся на ревізію конституції. Страйк так ведець ся спокійно, що до сей пори не прийшло еше нігде до заворушеня. По декотрих містах військо відкликано, бо нема найменшої обави перед якимись розрухами.

„Християнські“ звірства.

Всі партійні старокраєві часописи подають вісти про страйчні звірства яких допускани ся балканські „побілоносці“ на „невірних“ Турках. Турецькі товариші зібрали деякі факти і розіслали до опублікованя по всіх соціалістичних видавництвах. Ось наведемо кілька таких „цвіток“ поступованя „християнського“ війська. 24 жовтня болгарські війська вийшли до міста Серес, котре не ставило ніякого опору, відбрали від Турків оружя і перебили всіх мешканців. 27 жовтня болгарська армія здобула одно турецьке містечко і вирізала в цілій околиці 8000 народу. Вє мушени міст Петрича, Менлика і Демира в ціелі кількох тисяч зівтали вимордовані, а жєнщини відправлені в Болгарію. В селі Мантул, Болгаря спалили 200 турецьких дітей, а 58 дітей забрали з собою в полон. Подібні звірства діялись по цілій лані, де тільки бушувало се „християнське“ війско, та за браку місця ми не можемо всего подати нашим читачам. Письмо се турецькі товариші кінчать так: „Ми протестуємо проти сих звірств і переступств, які безперечно потреають кождою культурною людиною. Ми просимо вас товариші широким проголосити сі вісти та прилучитиє іа своїм протестом.“

50 миль книжок.

Щоби мати сяке тако понятє про сільність книжок по великих бібліотеках, треба подумати, що довжина полци в Національній Бібліотеці в Парижі вивосить 44 миль. Та число книжок збільшазь і тепер мується додати ще пять миль полиць, що буде разом 49 миль. Число томів книжок в сій бібліотеці рахують на три міліони. Шо ж казати про величину будинку, про його удержанє, та про вартість нагромадженого тут знаня?

Піп обікрив касу на 30,000 корон.

Польські часописи приносять ось яку новинку: У Відні істнує „Тов-о. Школи Людовей“. В Товаристві сім місце секретаря сповняв католицький піп Лувашкевіч. Від довшого часу ходили вісти, що в касою шось не те... Коли 29. марта державна прокуратуря припоручила поліції перевести ревізію в локалі секретаряту агаданого Товариства, аж тоді вилізло шило з міха; іоновало, що „папський“ агомощь адефравдував (значить вкрав) 30,000 корон сего товариства, пофальшував книжки, де були записувані жертви, поідроблював підписи управителів та пофальшував рахунки. Такі то вє ті смуги „божі“. Як ся справа скінчить ся, подамо пізнійше.

Чотири роки нашого істнованя.

Товариші! Чотири роки мивав 1-го мая від осннованя „Робочого Народа“, чотири роки проповідуєт ми між українським пролетаріятом в Канаді і Злучених Державих влясову борбу, чотири роки виступав вив в обороні робітничих інтересів.

Кому ж з Вас Читачі і Товариші не відомий початок нашого видавництва? Думаємо, що вєі Ви гаразд знаєте, що „Р.Н.“ розпочав ся видавати не за соти та десятки готівки, а доларями і центами тих товаришів, котрі бажали більше просвіти, більше науки, і то не для себе, а для свого поневоленого, темного брата робітника. Тяжкі були початки, „Р.Н.“ бо виходив тільки раз на місяць. Описяла при зрості нашої організації, при ширій підмощі та праці товаришів, „Р.Н.“ розвивув ся з місячника в двотижневник, відтак став виходити три рази в місяць а нарешті другий рік вже виходить що тижня.

Вуди часи, що Товариші помагали видавництву сільки могли, але були й такі часи, де ніхто й пальцем не хотів кивнути для „Р.Н.“ а казали тільки: „Робіть собі що хочете.“ Часи сі не такі то давні і ми їх добре памятаємо. „Коли „Р.Н.“ грозив уладок, тоді горетка винегєських товаришів підложила сільно сєі плещі, заперла ся і вратувала його від загибелі. Період сей коштовно найбільш енергій, праці і помочи, яку зужито колибудь для вдержаня „Р.Н.“ Се була найкритичнійша хвиля, — \$1,500 довгу — се не жарти. Зі всіх сторін ратунок, поазви, вєі руки виставляють, а гроша дасть біг... Ми віднеслись до читачів, до шефровців, але а сего не було великої користи, а тимчасом з другого боку наші „приятелі“ тільки робили інтриги, тїшились та ждали той хвилі, коли „Р.Н.“ буде похоронений. Але завелась сердечня... Дирекція взялась до енергійної праці і часопись остальє при житю. І нині „Р.Н.“ животє вже як так, та всеж помочи вив потребує на кождім кроці.

З огляду скупого стану фінансового, число наших робітників огранічилось до тої степені, що осталоє тільки трох людей, які працюють ніч і день. Однак товариші, так довше бути не може. Годі сих трох робітників, що заняті нині в видавництві замучити. Тут треба згадати, що крім „Роб. Нар.“ видає ся ще й „Кадва“, та виконуює ся різні роботи друкарські. Колиб не сєі послідні, так і сих робітників не можнаби вдержати при житю. Отже коли Ви бажаете розвою сєіх газет і інтересуєтєсь її долею, Ви повинні поєспішити з підмогою будь-би то на пресовий фонд, будь-би то на шефри. Від Вас Читачі і Товариші залежить побільшєнє числа робітників та розширєнє „Р.Н.“ Богато наших Читачів заїнтує редакцію, чому газета сїзніює ся; на се ми відновити не потребуємо, бо думаємо, що Ви тепер зрозуміте вже, як стоїть справа, та які гаразди в наших видавництвах.

Теперішній персонал видавництва „Робочого Народа“.

Й. Оробо, П. Пиндо, І. Навілаєвський.

Замість питати ся про се та про те, Ви знайдіть кождий лиш по одному передплатникови для „Р.Н.“, візьміть шефр в „Р.Н.“, або зберіть кілька долларів на пресовий фонд, а побачите, що газетамє євнать ея і робітники не будуть черезажєні працею. Нині долею „Роб. Нар.“ заїтересувались Товариші в Венкуер, але й вони не в силі будуть самі помочи вивдвинути Силку з догтів. До сего для повинні взятись вєі тєларші разом, бо каже пословица, що громада й в хольях ваноєить гору міску. Не дайте пропасті маатковці, що вартує около двох тисяч долларів через вісім до девять сот долларів довгу.

Товариші! Хай наші слова не будуть кинєні горохом до стїни, а хай при Вашій матеріальній і моральній підмощі розвічне „Р.Н.“ в пятім році сєіх істнованя сєю працею аше більш активну і на ширину сивало. Перед Вами лежить обовязок забезпечити істнованє нашого органу, без якого ці організації ні вітаня між українським пролетаріятом в Канаді — не мислимі!

Тому до лая Товариші! З вагоди хрестин ут. С. Жмурко, Н. Пиндус, Г. Пиндус, І. Юєнєв, Ф. Смоляк, П. Зальновані, М. Газар і Ф. Дєнієвський. Письм.

ПЕРЕЧИТАЙТЕ УВАЖНО!

У Львові виходить нова українська газета, з численними образками, п. н.:

„ДОБРА НОВИНА“,

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ, ПРИСВЯЧЕНА ШИРЕНЮ ПРОСВІТИ І НАУКИ ТА СУСПІЛЬНИМ І ГОСПОДАРСЬКИМ СПРАВАМ.

„ДОБРА НОВИНА“ призначена для широких народних мас. Модеє в найприступнійшій формі статі просвітні, популярно-наукові, суспільні і господарські, вістки з біжучого політичного життя, важкі події з цілого світа, письма з краю і Америки, поради і поучєня, образки, повістки, оповідани, вірші, сміховинки, загадки і т. п. „Добра Новина“ виходить покінцю що два тижні, а опієля буде виходити кождого тижня.

„ДОБРА НОВИНА“ коштує на цілий рік в Америці (в Спол. Державих і в Канаді) 1 долар і 50 центів.

Кождий передплатник дієтанє крім газети чотири рик книжки на рік цілком зарармо!

Хто сейчас пришле гроші на „Добру Новину“, дієтанє зовсім даром дуже гарний і цікавий

Календар на 1913 рік.

„Добру Новину“ повинні замовляти собі вєі товариства, кожда читальня і кождий, хто вмєє читати.

Хто хоче мати цілий рік приятеля в хаті, нехай замовить собі „Добру Новину“ побіч „Робочого Народа“.

Число на оказ посилаєть ся кождому даром, хто припше свою докладну та вправну адресу.

Тропі і письма для „Доброї Новини“ посилайте на таку адресу:

„ДОБРА НОВИНА“

улиця Різбарська ч. 5, 12. Lemberg, Austria.

Наші товариші в Америці і в Канаді можуть посилати передплату на сєю адресу:

Iwan Hnyda, Montreal, Box 1051, Canada,

а також можна замовляти і в редакції „Робочого Народа“.

Вєі віддані ФУСД повинні зоблизуватись по членські книжочки, партійні степли, конституції і вєі иньші партійні інформації на адресу секретаря:

A. Dumytskyshyn
Box 1051
Montreal, Que.
Знова в справі організації нашої Федералії, на адресу організатора:
John Hnyda
Box 1051
Montreal, Que.

Платимо від 8 до 20 дол. тижнево!

Потребуємо аше людей яко агентів в різних місцевостях, щоб продавали вського рода золоті, срібні і нікєльві годинники і ланцунки для робітників, на силати по 1 і 2 дол. місячно.

Тажко потребуємо подорожуючих агентів з міста до міста. Практика не потрібна. Тільки чесні і тверезі люди можуть аголосуватись по сїх агенції. Треба подавати рівнож сєю теперішню занятє.
North American Sales Co
Box 954 — Dept 103
New York, N. Y.

Динамітують!

Англійські суфражистки не перестают поновати. 19 дзвітня хотїли аднанітувати морську лїгарню „Смітон“. Бомба, що була підложена, не експлодувала, бо сильний вітер зганєв квіт. Подалеко знайшли відозву з написом: „Пряво виборче для жєнщин!“ „Смерть в 10 мінутах“!

РОБОЧИЙ НАРОД

орган української соціал-демократії в Канаді.
Виходить щотижня.
в Вінніпегу, Ман. [Канада], під ч. 144 Higgins Ave.
Редактор і адміністратор Ів. Навізовський.
Передплата вносить \$2.00 на рік, за границю так само

"ROBOTCHYJ NAROD" (THE WORKING PEOPLE).

THE OFFICIAL ORGAN OF THE
UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION.
(Affiliated with the S. D. Party of Canada).
THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA
Published weekly by
THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION
at 144 Higgins Ave. Winnipeg, Man.
J. NAWIZOWSKY, EDITOR AND MANAGER.
Subscription \$2.00 a year.

Address: Адресуйте:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3542 (Sta. B.) Winnipeg, Man. Can

I. Ван ден Брінк.

Велитенська борба між капіталом а працею

розгріває ся по цілім світі. Неперегладимі робітничі маси ступають вперед жадаючи роботи для своїх рук, поживи для своїх жінок і дітей, науки, світла, просвіти для своїх потомків, а їх скромне бажаня звучить: „Людське житя для чоловіка, для пана землі.“ Нашу суспільність чекає переміна. Капіталістичні сили накопчили ся і з власністю малої горстки. Їх багатство і достатки означають бідність і недостатки соток інших. Той капітал повстав із нагромадженої надвартости продукції робітника. Робітник витворював, за те доставав він лише тільки, що найпотрібніше для його бідного житя і його родини. То, що більше його праця була вартя, на дивартість, зховав капіталіст до кишені. Майже всюди є кілька богачів а велика маса бідних, що живє з дня на день. Гойність з одного боку означає недостаток з другого боку: палати окружені бурдеями; мільонерів і владителів соток тисячів окружає маса бідних і бідних. Поклади грошей богачів є такі великі, що вони могли-би ними годувати і потомство до двадцятого і тридцятого покоління. Власність пролетарів така мала, що як-би вони сьогодні не заробили, то мусли-би завтра голодувати. Їх платня за велика, щоб умерти, а за мала, щоб не в голоді жити. Чи Бог, якого називають найсправедливішим, хоч є сеї нерівности? Цевно, що ні. Сеї нерівности є злом, яке Бог допуская, так як і гріх допускає, хоч засуджує. Є соціальні політики, які кажуть, що сеї капіталістичний лад можна полатати. Тут латку і там латку так не мов-би по-дерту одж. Сим не одні заспокоюють наших християнських робітників. Другі хотять радикальнійше зреформувати наш лад. Навіть декотрі, що підтримують сеї лад не вдоволені ним. Так каже один професор у вармондскім семінарі: Ми не криємо сего, що капіталізм, такий як він тепер є, є причиною найгіршого неладу, і що треба більших реформ. Піддержуванє теперішнього стану завде у пропасть. Але ми кажемо: „Ні, капіталістичний лад не здібний з ґрунту до нічого, цілком до нічого.“ Бо як-би його законно й не справити, то сеї лад все полишить велику волю капіталістови, який з'ужив єї против пролетаря.

Слухайте, що має капіталізм на своїм сумліню!

1. Сотки немовлят умирають на руках своїх ослаблених матерій, які самі не маючи потрібної поживи і за ботато працюючи не можуть дати своїм немовлятам кріпкої поживи. Умирають они також тому, що не є хороше від протягів і зима і полишені майже через цілу днину без опіки матерій, які ідуть на зарібки.
2. Сотки дітей робітників умирають в дитячій віці, бо не мають подостатком здорової поживи. Лише ті що з уродження сильні остають ся.
3. Сотки робітників попадають в хоробу, бо їх час праці за довгий а пожива при тій праці за мало поживна.
4. Сотки жінок робітників умирають завчасу наслідком тяжкої праці, журби і недостатків.
5. Через лихий розділ праці розриває ся не раз родивне житя, як за часів рабства. Є робітники, які майже на цілий рік опускають дім, жінку і діти і не певні сего чи они зможуть послати гроші правильно до дому.
6. Наслідком капіталістичного устрою є з одного боку розцугна гойність, з другого боку нужда. І одно і друге витворює в людей нахил до шияства. Вина і шампани не мають таких убійчих наслідків для них, що їх пють, як горівка для своїх прихвонників, бо тамті і лише кормлять си і напять менше шкідливі.
7. Капіталізм змушує робітників до взаємної бонку-

ренції. Тому спадєє прагня. Робітник не може видати на вигідне помешканє. Моральність терять на сім, що авичайно багато осіб мешкає в одній комнаті, спить там, мизє ся і убирає ся. Таке мешканє є для здоровя шкідливе.

8. Під панованєм капіталізму повствують супружества часто не з любови, лише заля хліба і грошей, так що людина продає себе за гроші

9. Неморальність і проституція ширять ся головво по більших містах і їх витворює капіталізм.

10. Вивиск дітей по вартастах і фабриках є наслідком „вільної конкуренції“ капіталу і нищить тіло і душу тих нещасливих дітей.

11. Капіталізм, се система конкуренції межі людьми і народами. Для свого підтриманя і розширення потребує він помочи багатів, які носять головво сини робітників. Капіталізм кличе молодих людей на довгий час від праці до касарні, від спокійного домашнього житя до проливу крови.

12. В одних околицях панує голод, в других недостатки, хоч витворюють ся нові продукти, хоч рівночасно средства споживчі, гниють по магазинах і шийхлірах.

Гріхам капіталізму нема кінца. До вислених мовна-би іще більше иньших додати. Капіталізм має ще на своїй совісті: безробітє, яке повставє за сего, що капітал затикає свої жерела для певної галузи промислу, щоб підждати на ліпші часи, на більші вигляди на зиск; — не певність бутя через се, що суспільність не має достаточної охорони для робітника; — великий тягар та й них податків, наложених на споживчі средства широких мас. Зате не мають они рівного виборчого права до всіх управляючих тіл, хочай на них тяжать тако-ж, так сказати-би, добровільні податки, які они платять уживаючи почти, залізницї і т. д.; — страх перед зростом населеня, про що й бєєди не може бути, коли-би земля належала всім і коли-би плоди продукції через розумний поділ могли всі уживати; — перенони для задоженя супружеств через се, що часто нема виглядів на зарібки, щоб удержати родину; — наріканє жінок і матерій, яких мучать недостатки і які дивлячи ся, як число дітей ростє, проклинають свою плодючість; — наріканє батьків, які не можуть дітям дати потрібного вихованя, убраня і їли; — нищенє таланів в робітничих кругах, які не мають средства розвинути своїх душевних здібностей; — широка просторєнь межі доньками і синами того самого людства, наслідком сего пєє ся чє трактванє, яким наділяють „виспї“ низших. Що стало ся є очевидним поглядом християнства, що всі люди перед Богом рівні! Нуждою і журбою приголомшений робітник потїшає себе кажучи: „Богачі мусять також раз умерти. Перед смертю всі рівні.“ А сеї робітник, що працював через тридцять, сорок і пятьдесятє літ, від рана до вечера, днина в днину, він муєть не раз по тих роках праці цростєгати руки по милостиню. О, капіталістичний устрою, який ти жорстокий, для чого ти так понижувєш ослабленого спрацьованого старця! Сеї старець або ся жінка, мають через свою працю право на пенсню, щоб могли на свої старі дни спокійно і безжурно жити. Соціальне питанє є отже в першій мірі питанєм матерьяльної натури, „питанєм черева“. Але соціальне питанє є також питанєм великого ідейного значіня. Бо ідейні інтереси людства стоять в тісній звязи з матерьяльним добробитом, бо через сотки літ не стратила своєї вартости приповідка: „здорова душа в здоровім тілі.“ Душевне добро не може прийти до великого значіня в народі, коли йому бракує підстави для його тілесного добра.

Дальше буде.

Нинішні суспільні відносини.

До касарні.

В кормі тьменна-тьма народу:
Кожній пє, немов з заводу
Аж євїт ходить хорором.
Тут гульня, музика, жарти
А в кутку завзято в карти
Старі дуплять за столом.

Рік чекатимеш мій брате
Нім прийдець ся ще спігати
Такий гамір, шум і крик;
Гей ревуць „поваги“ дико;
Лий шинкарко! грай музико!
Хай розвизьєть ся язык.

Не від вчера євїт цей знаю,
Вже євїт кухоль допиваю
Між людьми родив ся, аріє,
А таке лиш раз до року
Можна бачити; пів року,
Мов в народ вселив ся біє.

Не хрестани, ні весілля,
Звідкля отє похмілля
І завзятієть в них така?
Кожній випє без принуки,
Чи на умор, чи з розпуки
Заливає червика?

Ні. Не весілля нині
Хоч гуляють боярині
Не торкаючи землі;
— Проч всі смутки, всі мозоли.
Ми гуляєм поневоли.
Нині — бранка у селі.

Грай музико. Лий шинкарко,
Гей гуляйте хлопці шпарко.
Скринка плаче, басгуде;
Лиш на дворі заверюха
Чогось люди тратять духа
Смутьєк на чоло паде.

У душі лиш щось єварить ся
Думка серцеві жалить ся
І сїдає на чоло;
Кожній чує, що як піде,
Що таким уже не прийде
У покинутє село...

Там діви як мах присїли
Чогось абідли, посумніли
Позадивлювались в даль,
Щось важке їх в низ толочить
Щось важке паде на очі
І сльозю капе жалє.

Чого плачете коханці?
Підуть ваші новобранці
Під важку, військову власть;
Там високі білі мури,
Там уберуть їх в мундури,
Там ніхто їх не пізнаєть.

На паролєх свєтїть зорі,
Ходить жавніар по таборі
І чекає на приказ;
Як задзвонить шумно склянка
Перша ліпша маркетанка
Вмить розгонить жалє по вас.

А потім... як в бій заграють
Наші хлопці виїтають
Ідуть на кулі на осліи;
Там їх похід не замучить
Перша-ліпша кулька влучить
І звалить в холодний грїб.

Грай музико! Там до лиха!
Побїдали старі з тиха
Лиш чергують ся кругом;
А в очах, немов з похмілля
Дикай вираз божевїлля
І журба понад чолом.

Свату! мов не бачиш євїту?
Жалє тобі що тільки пьвїту
Обсипаєть ся на плях?
Що далеко ідуть ті люди
Там, де холод їм остудить
Про вас память у серцях?

Що забудуть вашу мову
А замінять на військову,
Жалє сїльської простоти?
Молодечої охоти
І тих рук жалє до роботи
Жалє дугів і нив пустих?

Що ти знаєш? Ті люди,
Як наставлять хлопські груди,
Не оди упаде трон!
Чуєш? Трубяць! По бенкеті
Має листя на кашкеті
Іде побїди відгомон.

каринники, іким не мо- сь. , щоб жаден кт не стра- а". де вилазить шило з мі- тихенькими бас це заче- дина, радить . Ні, не так родні права! народи, по- хенько та по- нсерватом, а того обкраде- покликати Гребя борони кілької само- радити сидіти и, недбалюхи, от які епітети манітобських

З москалем знать будуть бої,
Там в обіймах твоїх важкої
Гине по тюрмах наш брат!
Як в ряд хлопці наші стануть,
А на ворога як гинуть
Вмиг упаде білий кат!

Вже кров курить ся полями
Ідуть полки за полками
Під побідну хоругву;
Але стійте! Ані слова!
В чужих полках — наша мова!
Наші брати. Наша кров.

В очах твоїх ся, сьвіт кружляє,
Куля полки замітає
А ті полки йдуть і йдуть;
Рвуть ся полки дідьчим летом
А ти брате тим багнетом
Колеса брата свого грудь, ?...

Трубають труби, грає банда,
Воякі звязи рве команда
Обітри лице від ані.
Гляньно мамо — син твій гонить.
Шабля сьвітить, шпорна дзвонить,
А в коня немовби вріє.

Тихо гей вербові віхті,
Тихо лозі, Шось мов кіхті
Затопило в хлопську грудь;
Тихо війте верболози
Не обтрушуй вітре сльози
Що скипили гей та ргуть.

Фронт, Гей грудь тут коло груди,
Моя зросліє з собою люди;
А тепер у тім плащі,
В тій торієстрі серце звязуть,
Підеш хлопе де прикажуть
Зі спокоем на лиці.

А як кривди за богато
Люд відчує а твій тато
Схоче приналежних прав,
Не пізнає свого сина,
Та ж цїсарєвка вже дитина,
Просто в груди люфу справ.

М. Голубець.

ЮДИНА КАЛИТКА.

Розвідки про клерикалізм.

Початки релігійних вірувань.

Геніальний голандський філософ Мультиатул розказує слідуєчу причту:

„Скажи мені, отче, чому сонце не спадає?“ — питала мала дитина свого батька. Отець засоромив ся. Він не знав, чому сонце не спадає і скривав на дитину — бо встидав ся дуже. Дитина боячись гніву батька, ніколи вже про нічо не питала: ні про се, чому сонце не спадає, ні про інші річи — про які була цікава. Дитина ся ніколи не стала ся мужем, хоч живе вже в тисяч літ. Що кажу — значно думше!... Зістало глуше і тупе аж по цинішні дні!“

А ось і друге оповіданє Мультиатулюго:

„Вийшла разу одного служниця з дітьми свого пана на прохід. Припоручено їй щоби добре на них гляділа. А ось діти були неслухняні і відходили від неї так, що ні нащо здала ся їй журба і оїрка. Тоді вона з нічого сотворила великого чорного пса. Той псє мав укусити кожду дитину як лише від неї віддалила ся. І діти бояли ся пса і знов стали дуже слухняні та не відбігали вже від своєї пані. Вона по розвазі признала божеством се, що сама сотворила і бачте, воно було дуже добре — бо діти божевільні зі жаху перед тим псом. І божевільними остали по нинішній день!“

Нема може в літературі цілого сьвіта глибших творів, як сї два повисєне наведені. Лише такий геній, як Мультиатул, зумів в кількох-речєнях обняти цілу історію людства.

Повставанє, розвиток та занепад релігійних вірувань се не щось случайне — а тільки історичний процес, який відбуваєть ся на тлі житєвих условин народів, після саначєних прав. Наука пізнала щораз точнїше звязь між ріжнародними релігійними виображеням народів, а між спосєбом їх жити і питомими цїхами замешкалїх нами околиць, аж вкінци виснула з того се: що всяка релігія се нічо бїльше, як лише фантастична репродукція в людських умах зовнішних сил, які кермуть їх житєм.

Не боги сотворили людей на свій образ і подобу — а навпаки; чоловік сотворив богів після свого образу та на свою подобу.

Бажаючи пізнати чинники, які впливали на формованє сє релігії, досліджували учені віруваня народів, що стоять ще до нині на найвишїм ідеєли культурі — отже людей, що замешкують величєзні простори Африки, Австралїї і Океанїї. У тих народів головним чинником, що впливав на формованє їх релігійних почувань — було іє завєсїдї: чувство залежності.

Дивий чоловік бачив себе зі всіх сторін — окруженям через сили, яких еуть ані причини він не розумів, а які впливали на його долю або недолю. Бачив, що впливають вони велїкю на його жита і з внутрішної охоти старав ся ті впливи від себе відсунути або учинити їх — собі підчинєними.

Якїж то були явища, що їх дикий відчував у своему житю, як болочї перешкоди?

Були се не лише найзвичайнїші явища природи — а якими був він добре обаянїмлений, а котрі уважав за щось природного — як радше явища: х о р о б и і с м е р т и. Дикун не а в силі поняти се, як може чоловік без видимої, зовнішної причини набавити ся хороба або умерти і дїятого вірити в істнованє надприродних сил: духів і мар, котрі а тайною причиною сїх природних обаянї я людського житя. Явища сьв та совні мрії причияють ся до роавитку виображєнь про духів. Дикий, у видївшї в снї давно помершого, а перекованїм, що бачить перед собою духа небїшника. Наука називає таку віру в духи, а передовсім в духи померцїх — а н і м і з м о м.

Духів представляє собі дикий в людським видї, а дїлєть їх на добрїх і злїх. Духи недавно померцїх людїй остають надальше звичайними духами, а знова духи відомї з прастарих переказів, або духи провідників, перемїнюють ся у виснї аєства.

Торжєства і обряди найзвичє сточячих народів мають на метї держати з далека та відирати злі духи. Опісля насуваєть ся гадка, що добре а не лише відирати лїхї намїри злїх духів, але також якими небудь спосєбами привєволувати їх до помагана людям. Се творєно через жертви, які складано тм духам, або через владнанєм предметами, що були духам милї або навіть етовили частину їх суми. Сей погляд став ся завдатком культу релїквій, які в дїйсности полягає на тїм, що поєданє: костїм, волосєм, нїттєм, зубів, образків та фігурок — помагач при покликуюванє сьвятого, ба навіть — що в самих тих предметах а якась дивна цїлюща сила. Такї погляди і віруваня диких назвала наука: ф е т и ш и з м о м.

З анімізму витворив ся культ родів і предків. Поодинокї роди прибирали собі „тотем“ (знак або символ) і обожали духа свого спільного правїтця, якого зображали собі переважно в видї ріжних звїрат.

Ловецькі племена обожали своїх предків в видї лєних звїрат і уважали помїч в ловах за їх найзвичнїше завданє. Рибальські племена зображували собі своїх предків в видах риб або птахів. Деякі ізраїльські покоління, звєснї з бїблїї, носили також назви звїрат.

Культ предків змінєв ся в дальнїм своїм розвитку в обожанє природи, яке стрїчаємо у старинних Вавилонцїв, Гїндусїв, Єгїптян і Греків. Сей культ не а чимось первїсним — се вислїд довгого процесу розвитку вірувань. Культу природи не находимо нїгде у диких народів, які не знають ще пастирства і рїльництва — сїх перших, головних щєблїв культури всього людства.

По нинїшній день вірають простї люди в духи, що ходять по смертї і не сумнївають ся про їх впливи на людські дїла. Э се мабуть останки анімізму і тотєїзму, які лучаєть ся тїсною звязю з такими обрядями, як по-смертнї стїпи, поминки або виразні жертви для духів в родї українських „могилок“, або литовських „дїдів“. Можна тут зачислити також нашї т. зв. „парасти“, на які приносять вірні для „голодних“ померцїх жертви — по то лише, щоби „эгомосць“ мали чим кормити свинї і гуси. Дуже виразним слїдом тотемичних найменовань а віра у „воколаків“ і чорта, який в уяві простолюды прибирає види ріжних звїрат.

Слїди поганських обрядів удержали ся у нас ще по нинїшній день. Тут передовсім належить сьв я т и й в е ч і р перед Рїздвом — нолучєний а вїрожєсєм а коло-сє (так ав. „дїд“ в кутї хати), і джєнєм „кутї“ або „колива“ та сьнїванєм „к о л а л і“, „щєдрївок“ — перелїцьованих на христїанський лад поганських пісєнь, сьнїваних в чєсть богинї К о л а д и. Веснянє сьвято богинї Ладї живо пригадує нам складанє желань при сьвяченїм яйци на Великдєнї і обливанє водою у великоднїй понедїлок. З обрядів, обходжєних в часї лїтного сьвята Р у с а л о к або Купалиць (Купало) а припадаючих на теперїшнї Зелєні Сьвята, удержав ся звичай маєнї хат зелєними лопухами і цьвітами на Івана Хреститєля. Слїдом осїнних торжєств, обходжєних в чєсть К у л я л а а „субїткї“.

Отже і до нинї ще в ХХ столїтї не забули ся люди в Європї поглядїм, які нагадують фєтишизм диких народів. „Дитя не стало ся ніколи м у ж є м, хотїй, жє вже втєсяч лїт... що кажу — богато бїльше.

„Вперед“ Митар.

Вражїня з подорожї.

Нарештї по довгїй подорожї 10 марца наш потяг щїдїйшов до Келгарї, і там в далєчнї забїлищї сєрїєлєстї вершки Скєлєстїх Гір. Тут в Манїтобі, Саскєчєванї і Альбертї снїги, мєрзєні і скаженї вітри, а там за горами вже весна і на вїльнїх просторї, гуляють зелєні хвилї Тихого Океану.

Перед нами ще шість соток миль дороги. З кожним поступом потягу наперед, гори все визнають і виснають. Ми їдемо понад рікою, що тече на схід. Се показує, що ми їдемо до гори. Перша тунель. І коли ми очинились на другім боцї гори, тільки тоді зрозумїли на яку височину вїшхали. В низу лїє як трава, а наш потяг бїжить по прицїлку на рівнї з хмарами і орлами.

Спустились нїсєне і знов лїтїмось понад провалями, де долиною рїчки, місцями вкрита лєдом, місцями кипить на порогах. Навкруги гори подібнї до Карпат, тільки бучини нєма. Усє соснє та ємерєка. Мїлїоновї богацтва, але певно люди дїстануть їх аж тоді, коли пічнуть лїтати татаровї лїтаки. Проминули Бенф, де приїздять капїталїсти куру-

ватисє а набравцїх з розвусєтї болачок, проминули і побудованє Сї-Шї-Яр-сьєкою компанїєю швейцарсьєє сє-лє для гїрських провідникїв. Тепєр нашим панам нє треба буде їздити по смертї до Швейцарїї, коли можуть покрусчувати собі звязи, драпаючись і по брїтїп-колумбїєських хрвищах. В горах потєплїло, але в самїй сєреднїй цутї, лежали такі глїбокі снїги, що колїєвий двїрець і готель були завалєні снїгом аж під дахи. Вже від Кємлуп снїг щєз в доли-нах, але крєвїзд нє відмїняє ся: Гори і лє, лє і то-ри. Аж від Ст. Гоп почалась славна низина 70 миль шї-рока, окружена з півночї і сходу горами, на краю котрїй як на причїлку стоїть Вєнкурєв.

Виринули з Гоп, перед очима пошїршало, в розчїненї вїкна возу повїяло вє-

ПОЗІР!

ПОЗІР!

Маємо на продаж фарми лєтї і доми в мїстї Мєлвил, Саск. і околицї, де вже зачєнаєть будувати фабрїки.

Крайни! Коли бажаєть заробити грошї, так використуйте сєю нагоду, купуйте лєтї близько стацїї і почти по низкїй цїнї і нє дуже легкї облятки. Будлє певнї, що в короткїм часї заробите на сїм купнї лєбрі грошї.

Зголошуйтеь до:

F. M. JUREMA & Co.

REAL ESTATE AGENT

Box 208

Melville, Sask.

Найгарнїшї

КНИЖИКИ, КОЖДИЙ ПОВИНЕН ПЕРЕЧИТАТИ.

На гїчну памєть Т. Шевченкови 50ц.
Кобзар Т. Шевченка з портретом і 53 чудє-снїми образками, снєцїально вкїн-ченїй 560 сторїн друку 1.00
в гарнїй оправї 1.25
Кобзар Том II. з образками 1.25
Бєсєсвїтна Історїя I. II. III. Том 2.00
Кобзар бєз образків 60ц.

Вже вийшли з друку давно жаданї книжкї незвичайно займалочї до читаня:

Кароля — чудна повїсть з житя сироти 40ц.
Новї піснї з старим кїнцем — Цїпанкї і Драпавкї 25ц.
Історїя козаччини з образками і мапою України 60ц.
Збїрник народних пісєнь і дум 30ц.
Славнї пророцтва арабськї царїцї Михальдї Сабодї, нє є виданє 40ц.
На бїлих шляхах — чудна повїсть 60ц.
Ориєн — Дївочє серце 15ц.
Перед сходом сонця 25ц.
Історїя одної дївчини 20ц.
Девять братів і десєта сєстрїця Галя 15ц.
Історїя о терпєливїй Оленї 15ц.
Історїя о сїмох мудрцях 25ц.
Історїя про гарнїу Мєгєльєну 25ц.

Байкї 15ц.	Живнїй труп 30ц.
Весєлї віршї 5ц.	Чародїйна рожє 20ц.
Ватєрлєо 20ц.	Княгиня любови 15ц.
Три оповїданя 15ц.	Чорнї Маскї 20ц.
Страчєнє жите 25ц.	Табу 20ц.
Як а то бачу 30ц.	Тяжка заповїдь 20ц.
Чудна совїсть 25ц.	Чудна катарїнка 10ц.

Перєсїлєк у онлачуємо самї, При кожнїм замовлєню на 5 дол. даємо за 1 дол. книжок даром.

RUSKA KNYHARNIA

850 Main St.

Winnipeg, Man.

няним вітром. Потім все бігло над берегом Фрейзер-ріки. Рікою порухував ся паровель, навкрути видно фарми, стали трапляють ся порядні місточка...

Побачив нарешті і славутих величів тихокеанського берегу — кедрину. Досить вам сказати, що з одного дерева можна врізати 30 кордів дров.

Вражає очи величезне тиєсло Китаївв Японців і Гіндуців. Тут вони відграють таку саму роль чорно-обочої худоби, як наша слава українська нація в степових провінціях Канади.

Як зайшло сонце, по трох добах подорожі, став я погами на улицах Ванкувера. Се не степовий Винніпер і не кавбойське Келгарі, — Ванкувер типове приморське місто: м'яг і здавалось, що гравав якийсь чудох в Європу.

Піт літ тому влад, Ванкувер був поганішим місточком за Селкірк, китайськонионерською колонією, а тепер він числить поперек 100 тисяч мешканців, а розбудував ся 4 милі поперек 6 миль вздовж. І коли тутешні капіталісти кажуть, що незабаром Ванкувер буде числити 500,000 людей, то вони не помиляють ся. Лагідний клімат, висока в порівняно зі сходом плаття, поплатність фармеріванія — все се стаєне суди, велику імміграцію. Ціни на акри і на лоти сяють неімовірні. Такий лот, що в Винніперу вартує \$200, тут не дістанеш за \$800. Ціна землі за акер від \$36 до \$200. Гомстедів нема. Уряд продає коронні землі від \$1 до \$10, але далеко від світа; все більше розкупали та порозбирали компанії. Розпочати діло з малими грїшми, так як в Манітобі чи Альберті — тут і не мрій! В руку величезні капітали. Щоб вибороти в природи собі на житє, тут треба мати тисячі готівки.

Головні „бізнеси": копальні і трачки, рибацтво і фармеріванє. Тутешні фармеріванє знов таки відмінне: садівництво, хмель, плеканє дробу, ввмас худоби, пильництво, ярнина; збіжа не оплатить ся сіяття...

Зарібна платня несогірна, чорнороб дістає \$3 і вище, але здобули се робітники своєю свідомостою і організацією. Ванкувер се одинокє місто на цілу Канаду, де робітник так остро обстоює своє право. Тут вільно говорити на улицах не лише „солонем", але кождо му, хто захоче. Здобули робітники се право шесторо року тому в кривавій борбі.

Наша соціал-демократична партія числить у Ванкувері чотири відділи: фінляндський (200 членів, побудував галю за \$15,000), англійський, український (40 членів) і латвійський. Крім того є і інші соціалістичні, анархістичні і юніонні організації. Цікаве, що китайський соціалістичний відділ числить як кажуть 500 членів.

Сьогодні, то саме чудодиві. Револьюція розбила їх числітнн соні, і тепер вони розвивають страшенну енергію в усіх напрямках жити. Іх скрізь повно як комарів в Манітобі. Пендерстріт се їхня спеціална улица. Там їхні склади, скленя, навіть театр. Вони великі патріоти і мають стислі знання з старім крімом, а наш уряд не дає горожанського права сему вартуому на пошану народів.

Другий на подив варіє се Фінляндці. Іх є у Ванкувері горстка і кажуть, що всі вони соціал-демократи. Мені здавало ся бути на їхній заборі. Шо за млий варіє! Одні сьївали, другі декламували, відіграли коротеньке представлєнє, а відтак істері і малі, почала бавитиєсь у свої чудові галіки.

Етут і боляки. Се осетени з Кавказу і Гіндуци. То тьма! Гіриє від наших католиків. Росить як мули, нічого не заробляють, і скрізь пеують організованим своїм скебством. Але навчить і їх біда, „по чому кіпн грєчаної ковни"!

Тепер про нашу Русь. Колиби була, то мала б перекву; тут лише те „людцири", що не побоялись оббити запортками самого князя церкви Андруха Шептицького. Показували мені і те місце, де він потерпів „за віру хрестову".

Хоч Русинів лиш пара сот у Ванкувері, але майже 200 з них се коли не члені то прихильники соціал-демократії і не хочуть лишити ся позаду інших культурних народів. Центром українського житя є фінляндська галія, де збирають ся що неділі на науковій відличті, що уряджує наш соціал-демо. відділ „Воротьба".

Дня 20 цвітня був мітінг з рефератом в справі святкованя 1-го мая. Товариство „Воротьба" організувало також школу бесідників, на котру вчашає богато і не членів.

На день 1-го мая Товариство „Воротьба" візьме участь в святкованю wraz з соціалістами фінляндськими в їхній галі в відтак зробить свій окремий концерт-вечерів і постарєась, щоб в святкованю 1-го мая вzięли участь усі робочі Русь у Ванкувері.

Черел вами широка, сьїва дорога, нікто нас а не лямбію на вічну власність робітничої класи!

Подорожник.

Дописі.

PORCUPINE, ONT.

Судова холара в Савт-Поркюшайн віки не щєває. Як писали ми вже передше про переселуванє страйкарів з боку властей, так мусимо і тепер додати ще один образець капіталістичної справедливости.

Кілька днів назад прийшов скеба до ітору за якийсь купном. А налагодивши в шторі револьвер, вишов на улицу і без ніякого розговору сьїрав три реви до переходячого улицево страйкара. Одна тулі зьїгнєла в груди, а аві в боці.

На гук вистріау, пробіг полісмен і завазивши скеба, став відбирати від него револьвер; надійшов на сей час і один страйкер іменем В. Мельничук, а побачивши яка зайшла справа, штовхнув скеба в голову. Тоді полісмен запровадив скеба в корт, і арештував також Мельничука. Юніети аложили за Мельничука 100 дол. і його випущено до розпраи на волю. Дня 14 цвітня відбулась розправа і судія Торенс засудив нещасного Мельничука на 6 місяців тюрма.

Ось таке то царство маємо робітників в нинішній системі багнетів.

MONTREAL, QUE.

Заходом відділу Ф. У. С. Д. ім. М. Січинського в Монтреалі, відбуло ся свята 12 цвітня для вшанованя атентату Січинського. Свято отворив місцевий організатор т. Ковалишин ораторкою промовою, якауючи з яких мотивів наш герой Січинський положив трупом проклятої памяти графа Потоцького. Відтак сьїдував сьїви „Марсеєльзи", деклямація „Січинський в неволі", декл. т. Бойчук. Опісля т. М. Степанів виголосив довшу промову, в якій змалював подію 12 цвітня, зі значніи суд над Мирославом та етаніславівську тюрму. Під кінець вівзав горячо присутних, щоб лучили ся в ряці нашой соціал-демократичной партії, бо лише в ній можемо довершити діло розпочато Мирославом. Сьїдували деклямації і сьїви а то: „Тюрма за волю" декл. тов-ки Я. Пандус. „Нич в тюрмі" т. Г. Завуляк. По відсьїваню „Хмари зловісї" т. Ковалишини подякував присутним за участь і вівзав випусуватись до Товариства М. Січинського; зараз вивселось кількох членів. Рівнож заряджено добровільні дати на фонд М. Січинського, на що і зібрано \$4.55 і віддано вибраному комітетови. Гість.

TORONTO, ONT.

Дня 13 цвітня відбуло ся в Loric Theatre велике зібранє пошани пьїтльїтної річницї свого героя М. Січинського, на котре прибуло около 400 українських робітників. Віче провадив тов. Ів. Стефаніцький. Насамперед виголосив промову тов. Ів. Гнида обговорюючи акт з дня 12 цвітня 1908 року, та нинішнє політичне і економічне становище робітників в Австрії і Америці. Опісля говорив т. Кузьмічов, член російської Соц. Дем. Партії, бувший посол до Думи в Росії, представлюючи боротьбу з російським самодержавієм і капіталізмом. Відтак промовляв тов. Ів. Стефаніцький, котрий обговоривши кларикальні бруди, пояснив присутним соціалізм, та конечність туртованя ся в Соц. Дем. Партію.

Бесідників, пріеутні надгороджували живими оплесками. На покритє кошті все говіча сколектовано \$10.62. До відділу вступило 15 нових членів. Відтак тов. Ів. Гнида відчитав поцьмє згадану резолюцію, котру пріеутні одноголосно пріяняли як сьїдує: „Ми українські робітники емігранти зібрані на вічу дня 13 цвітня 1913 в Торонті: 1) Одобрюєм акт з дня 12 цвітня. 1908 року. 2) Тов. М. Січинському засилаємо з нинішного віча щиро-горячий привіт, як такеж і його старенькій матері. Тим що причинили ся до визволеня тов. М. Січинського з етаніславівської Діброви засилаєм щирю подяку, а всім киричникам на гану. Взяваєм всіх наших робітників і фармерів лучити ся в Ф. У. С. Д. Партії, засиувати відділ ім. М. Січинського, шартити „Робітничий Народ" „Вперед" „Борбу" і іншіи соціалістичні часописі а обмінати „Канадійський Русин", „Укр. Голос" і прочі сподібні шматї. Ів. Стефаніцький. Зусмаєн, прієдатель оекр. віча.

CALGARY, ALTA.

Відповідь интересованім. По надрукованю в українських часописях про зорганізованє руської кольонї в „Міє Рівер" тимчасовий комітет дістає кождого дня десяткі листів від людей желючих стати членами кольонї.

Комітет складає сердечну подяку всім тим, що вже заважили свою згоду письменно, а разом і тим, котрі ще думують заявити.

Богато интересованих заявляють нас питанням, на котрі воки шо ми не можемо дати задоволяючих відповідей, а то з той причини, шо істєланні нашї товаришї для вибору землі наход ят

ПОЗІР!

Загальна Канцелярія

КОЛІСНИКА, ВОЛОДІНА І КОТИЛЯКА.

Peace River Information Bureau

Інформаційне Бюро Піс Рівєру.

Загальна Канцелярія заготовує сьїдуючі справи:

Купуємо, продаємо і міняємо доли, лоти і фарми. Вироблемо дозачки.

Полагоджуємо всі судові справи через найліпших адвокатів.

Асекуруємо від вогню і на житє.

Продаємо шіфартї на найліпші кораблі до всіх частей світа.

Спеціално звертаємо увагу на всі робітничі справи з ріжними контракторами та компаніям. Обслуговуємо кождого чесно, скоро і точно.

GROUARD, ALTA.

Мієто GROUARD є положене над берегом великого озера LESSER SLAVE LAKE, де дві залізничні лінії є на укінченю і одна з них осєною сего року шде в рух.

Мієто GROUARD має тепер: Много мільонів акрів найліпшої землі для фармерства.

Великі поклади вапна і всякого рода мінералів.

Мільони футів будівляного ліса.

Два банки, а другі три купили вже для себе землю.

Шість великих шторів. Домініон ленд-офіс.

Державний телеграф і телефон.

Дві великі школи. Три церкви.

Шпиталь на 1000 людей, Трох лікарів.

Одного дєнтїста. Трох адвокатів. Двох ветеринарів.

Два друг-штори. Дві трачки, де працює більше 800 людей, а трєта єще більших розмірів буде є.

Три готєлі. Чотири великі Livery & Feed Barns.

Три барбер-шопі. Три пул-руми.

Чотири реставранти. Дві пекарні.

Великий Moving Picture Show. Має дуже добру воду.

Все те арєсло, коли не було ще залізних доріг, а щож буде з таким мієтом, коли осєною укінчить ся будова залізницї? З певностю можна сказати, шо мієто GROUARD арєсте в троє в протязї кількох місяців.

Ми продаємо лоти ¼ миль від центра, близько проєктованої С. N. R. компанією естації і кодо Hudson's Bay Reserve.

Ціна від \$150 до \$300. Углові від \$25 до \$50 екєтра. З гори треба дати \$25, решту на сплати по \$10 місячно. Хто купує два лоти, дає згори \$50 — а опісля \$15 місячно. Хто дає повну готівку, дістає 10% знижки.

Користайте, а не ждїть!

Скорше купите, ліпше дістанете. Можна замовляти телеграфічно і писемно з присланєм \$25 задатку на кождий лот.

Атабаска!

Продаємо подвійно широкі лоти [49X125] чверть миль від центра в RIVER LOTS ONE. Вода і сури вже пускають ся. Самий Мейор міста на сих улицах купив кількадесят лотів.

Ціна від \$400. — Грїшма \$40. Виплата по \$10 місячно.

На всі інформації писемні треба долучити 25¢ марку.

Наша адреса для переписки:

ZAHALNA KANCELARIA Box 3542 St. B. Winnipeg, Man.

Русько-німецький шпиталь

Dr. G. Kalichman-a

Спеціальне лічне хороб венеричних (сифіліс) грипер і други хірургичних, внутрішніх, жіночих, очних і ушних.

Найновіше і найпевніше

лічне сифіліс „906“ проф. Бранка. Лічне подорож бексія. Лічне електрикою. Лічне висадку до колоній на надіслані адитур.

OFFICE & HOSPITAL

458 Selkirk Ave. Winnipeg.

Phone: St. John 1772.

Гаврилюк касієр, Ст. Данилюк бібліотекар, Д. Солук господар, Н. Бурак і М. Лелюк контролери. Товариство називаєть „Воля“

відділ Ф. У. С. Д. Запрешено меровано до Товариства: „Роб. Народ“, „Добру Новину“ і „Кадло“. Також вислано по етемплі і чартер. Мітінга проагандові будуть відбувати ся в домі Гаврилюка кожної неділі о 2 год., а бізнесові що 2 неділі у вівторок вечер.

Теж до праці Товариші! З кожним днем робітники стають клясово свідоміші і ми увірені, що наш відділ буде добре розвиватись, бо наші товариші мешкають тут стало. Революційний світ дістав в Нубалта новий полк борців в проклятім капіталіаімом. Йдм товариші прямо тою дорогою, на яку ми ветушили, бо визвіл наш

лежить в наших руках. С. Козак Т. Комазіньский предс. секр.

Dr. A. SILVERMAN

Русько-польський лікар. Спеціаліст венеричних, наскірних і внутрішніх недуг. Лічить також всякі недуги жіночі.

Ординує в офісі на: 395 Selkirk Ave. Телефон: St. John 1716.

Вуголь і дерево!

Портал Ломп \$5-50.

Дуже сухий Джек Пайн, 2 корди \$12, дуже сухий Темрак, 2 корди \$14. Скоря до става!

The Northern Supply Co.

Наш телефон: 667 Henry Ave. Garry 2435 431 Jarvis Ave. St. John 252

RIVER VIEW PARK, KAMSACK, SASK.

Наша порука для тих, що купують від нас лоти.

Коди Ви бажаєте зійти ся з людьми, які желают Вам добра і старають ся зробити Вам гроші, то просимо перечитати понизше згадані факти:

Перше: Ми Вам даємо лоти в однім з найліпших міст Західної Канади, які ще сею року будуть коштувати по \$300 а ми тепер продаємо по \$100.

Друге: Ми Вам даємо що кожний лот е сухий і рівний і е в середині міста, коли Ви знайдете що воно так не е, то ми сейчас звернемо Ваші гроші.

Третє: Ми не жадаємо жадного процен-ту, коли даємо на виplat.

Четверте: Ми Вам даємо егримент того самого дня, як Ви купите, а тайтл коли заплатите готівкою.

Пяте: Ми не канцелюємо Ваших лотів коли Ви неможете платити регулярно рати (в разі, коли Ви хорі або без роботи).

Шесте: Ми Вам продамо сі лоти, коли Ви сею бажаєте.

НАШІ ЛОТИ Е В КЕМСЕК, САСК. ДРУГА ДЕВІЗИЯ ВІД ВИННІПЕГУ.

Ціни наших лотів е \$100 за оден і вище.

Рати сих лотів е 10 дол. готівкою а 10 дол. що місяця без проценту. Величина сих лотів е: 59 футів широрі а 122 довгі.

Купуйте поки ціни ще низькі.

Прийдіть особисто або вивоніть понизшу таблицку і привіліть до нас.

До CAMSACK REALTY & INST. CO. LTD.

811-812 Union Bank Bldg. Winnipeg.

Прому прислати мені Ваші поручені факти і всі потрібні інформації що до River View Park, Kamsack, Sask.

Імя..... Адрес.....

P. S. Офіс отвореніи вечером до 9гої години.

ся ще в подорожі і далеко ще не виповнили взятих на себе обовязків. Тому власне комітет уважає за свою повинність заявити всім інтересованим, що звістка від післанців буде оголошена в часописях; наколи буде вже вибране місце для колонії, тоді буде опрацьований статут, на основі якого будуть і приймані члени. Позаяк подорож згаданих післанців звязана з великими розходами, на що келгарські члени аложили вже по \$5.00, то булоб пожаданим, щоб і ті товариші що живуть поза Келгаром внесли від себе якусь грошову підмогу на адресу: N. Punteluk, sekretar kol. kom. Room 203 David Bldg. Calgary, Alta.

Здоровляю всіх товаришів, Н. Пантелюк.

P. S. Прошу всі українські часописі передрукувати се.

MERRITT, B. C.

Ім'я Merritt пробудивсь з довшого сну, і взявсь до праці. Результат нашого пробудження той, що засновано тут новий відділ Ф. У. С. Д. ім. А. Жодка. Два 11 цвітня зійшли ся товариші на мтінг, а обговоривши наше тяжке положення тут і братів наших в старім краю, постановили твердо взятись до діла. Бесіди виголосили т. т. А. Костилюк і Й. Даниш.

Другий мтінг відбув ся дня 13 цвітня, де переведемо слідуючі точки і ухвали:

Вислалось до відділу 13 членів. Вибрано відділ з слідуючих товаришів: Й. Даниш орган., А. Костилюк секр. фін., І. Мартін секр. прот., Л. Слінець бібліотекар, М. Лукашевич касієр, М. Вишинський і М. Білінський контролери.

Ухвалено придучитись до Ф. У. С. Д. в Канаді і признати своїм органом „Робочий Народ“ та старатись щоб він знаходивсь в кожній хаті.

Товариство має носити назву ім. А. Жодка.

Ухвалено вислати гроші по чартер. етемплі і легітимації а також на часописі „Роб. Народ“, „Добру Новину“ і „Борбу“.

Ухвалено, щоб члени платили по 25 цт. місячні вкладки і 75 цт. вписового.

Ми кличемо вас всіх робітники на заході, гуртуйтесь в ряди соціалістичної партії, відновляйте старі відділи, про котрі нема инні чутки, і ставайте до борби з своїм відічним ворогом капіталіаізом.

М. Лукашевич А. Костилюк предс. секр.

HUBALTA, ALTA.

В день 13 цвітня відбулось у нас в Hубалта, Alta. велике зібранє, на котрім промовляли т. т. С. Козак, Д. Солук, А. Гаврилюк і М. Фербей. По промовах наступив впис членів до соціалем. організації. Вислалось 18 членів, з тих 5 женщин. До з'яряду відділу увішав: М. Фербей організатор, Т. Комазіньский секр. фін., С. Козак секр. протокол., А.

Спеціально для робітників.

Спеціальна оферта Л. Голдстейна 842 Main St.

на сей місяць для міста і провінції. Великий вибір святочних убранных. Замова з провінції мусать бути прислані сеічас з докладним описом барви (кольору) і мірою груди, плечий, також камізелки і довшину сподень, а можете бути невними, що дістанете добре пасований, сут який коли будь малісте в своїм житю.

№1172. Гарний синій сүт, роблений у крави ріжної величини, варт \$18 сею місяця лише \$15

№1028 Екстра добра лжієть, з подиноким і подвійним заціплюванем, добра робота, варт \$20 сею місяця лише \$17.50

№376 і 385 найліпше синє сукно, роблений після найновішої моди, варт. \$30 спеціально на святя лише \$25.

№1028 або 1031, ясні або темні, сині або чорні, поодиче або подвійне заціплюванє. Гвірантую сї сүти на два роки поменя, крім знаменитого пасовани, спеціально \$20.00

№323 і 328 сині і чорні сүти по 8.00, 10.00 і 12.50

200 других сүтів ріжних кольорів: синих, бру-

натних, зеленковатих, на провінцію від 8.00 до 25.00.

Скажіть мені чого бажаєте докладно як лиш можливо, а будете удоволєні.

Спеціально доврі ковтя для великих мушци по 5 гузіків \$25.00

Капелюхи. І. В. Стетсове капелюхи чорні і брунатні \$4.00.

М'які і тверді капелюхи-спеціально по \$1.75.

Ріжна величина від 6 1/2 до 7-2-8

№687. Чорні черевки великої величини варт. \$5.50, тепер лиш \$4.50

№67. варт. \$4.75, тепер \$3.75. Чорні гузіакші варт. 5.00 тепер 4.25.

№622. з шкурівками або гузіакшами варт. 5.00, тепер за \$4.25.

Величезний вибір ріжного гатунку снідного шматя від 50¢ сүт до \$4.50. Святочи сорочки від 50¢ аж до новкових великих кольорів. Спеціалні парадні сподні \$2.50, 3.50, 4.50 і 5.00. Красні сиві сподні на провінцію, від \$2.50 до 6.50.

Всі замовленя з провінції будуть залагоджувані лише за надісланом грошій і докладним описом, яка величина, яка ціна, кольор а зі всего буде удоволєні. Коли звернете товир зраз як вам не сподобаєсь, ми вертаємо гроші.

Велика випродаж вже почалась!

L. GOLDSTEIN

842 Main St. Cor. Dufferin & Main, Winnipeg

DR. T. G. MOXNES
ДЕНТИСТ.
620 1/2 Main St.
Winnipeg.
Двері з Loggan Ave.
Витягає зуби без болю. — Говорить по польськи і німецьки.

MAPLE LEAF CAFE
864 MAIN ST.
PHONE: 159 ST. JOHNS.
The best restaurant in North Winnipeg. open day and nights.
Good, healthy meals at 25 cents.
Special orders.
\$5.00 meal ticket for \$4.00.
Ice cream parlor, soft drinks.

Адвокатська Канцелярія.
Полагодує так старокраваї як і канадійські справи, продає шіфкарти на найліпші кораблі до старого краю із краю, продає і кунає доми, лоти і фирми і міняє за лоти в С.Р.Р. Transcona, при доплатуваню готівкою. Зголошуйтесь до:
Перша Народна Канцелярія.
Petro Wus
841 Main St. Winnipeg, Man.

Користайте з нагоди!

Компанії корабельні ведуть межє собою бізнесову війну і шіфкарти з старого краю потопили, як ще ніколи не бувало.

Ціни шіфкарт нині суть такі:

- 3 Кракова до Вінніпегу \$48.50
- 3 Львова 50.80
- 3 Станіславова до 51.10
- 3 Черновець 52.05

Не забувайте також, що в нас можете полагодити всякі старокрасні справи і що ми е ті, котрі розуміємо ті справи як слід і перепроваджуємо їх совіетно, скоро і по уміркованій ціні.

У нас можете також виробити собі папери горожанськї, як також полагодити всякі справи тутешні канадійські.

Пиніть або зайдіть до нас:

Старокрасна канцелярія.
FENSON & SCHILLER
854 Main St. Winnipeg, Man.
Phone St. John 162

Потрібно мушині женци

до науки голлярського ремесла. Комплетний курс в вісьмох тижнях. Користайте з спеціальної окаяї, бо ми платимо процент підчас науки. Знарди даром. Інструктори - експерти, 17 літ в 45 шкільних.

MOLE BARBER COLLEGE
220 Pacific Ave. Winnipeg
Відновляйте передплату на 1913 рік.

Лист з Галичини.

Справа реформи виборчої — породи нового проекту — опозиція проти реформи з шехполяків, подільської шляхти, москвофілів і польських біскупів — соймові наради.

В останній статті писав я про ту зміну яка має прийти в життя Галичини з введенням нової реформи виборчої до до галицького сойму. Подавши основні точки проекту заміреної реформи виборчої, та можливі реальні наслідки польсько-української угоди, я вже тоді виставив наш погляд по новій ординації виборча небагато змінив вигляд сойму, та що для соціалістичного пролетаріату з тої реформи не велика буде користь і потіха.

А се зовсім зрозуміле, бо плянована реформа виборча до сойму, далеко відбігає від поняття правдивого демократизму, далеко відбігає навіть від реформи виборчої до Віденського парламенту. Даю вона виваляє сяке-такє заступництво і вплив мійської буржуазії, на „показ“ доноскає до сойму мійське робітництво, але не ломить та не викидає з нового сойму поревати елементів консервативних, шляхоцьких та протинародних.

Правда в панованю безмежної самоволі під егідою галицького фільварку і ся скромна реформа, означала поступ та могла ще будити які небудь надії на ліпше.

Та на жаль — ті надії на ліпше, на те що може без так великих жертв здобує ся правдиву демократизацію політичного життя в Галичині, ті надії заводять. Проти нової і так не дуже великої вартості проекту соймової реформи вже по включеню польсько-української угоди, та по прийнятю основ проекту в соймовій комісії виборчій, проти тої реформи почали в соймі мобілізувати ся нові сили та розпочали борбу на життя і смерть аж дедонученю до відверти собі вилучу та рішачючого голосу так в соймі як і в цілїм краю.

Перші що почувли ся найбільш загрожени в соймі фільварку, то галицькі обшарники тзв. „консерватори“ до 100000 акрів. Ти вибрані досі старостами і жаніарськими багнетами налякались нової реформи мов чорт сьвіденої води. За ними пішли шехполяки і частимі людочів з „Курґа Івоуського“, ті знова налякались пеходу і навали „української“

Розпочала ся борба проти реформи. Обшарники-шляхтичі добачують в реформі авархистичний замах на їх фільварки і лани, а шехполяки і панів з „Курґа“ боять ся української буржуазії як конкурентів в карієрі урядничій та злочинстві правительственнім. До них прилучились москвофіли з партії „Дулкиєв“ і чача, які чувають ся покритими жеманством через знехтованю „російської“ народності в Галичині, та галицькі сіоністи, хоч і на соймі

вучи взагалі краєву політику не мають досі найменшого впливу.

Борба проти реформи почала ся в пресі і на вічах скликаних обшарниками і шехполяками, та перенесла ся вже навіть до сойму. В сім тижня як раз зібрав ся на наради сойм і комісія. Та показало ся що тзв. „опозиція“ проти реформи щоби не допустити до ухвал в соймі постарала ся о те, що кількох послів аложаило мандати, та що всі п'ять польських біскупів видало відозву проти реформи виборчої і мимо дестивної інтервенції намістника, зайняли, що в нарадах сойму над реформою виборчою участі не будуть брати.

Станули отже явно і отворто проти всякої реформи. Э се розумієсь вислід їх порозуміня зі шляхтою і шехполяками. До важности нарад над реформою виборчою потреба три-чвертих всіх послів, значить ся 120 на 160. „Опозиція“ проти реформи складала ся на разі зі 17 подільських консервативів, з 8 шехполяків, з 4 москвофілів, з 5 польських біскупів, кілька мандатів є опорожнених, а на решту робить ся терор щоб зложили мандати і в той спосіб адекомплювали сойм, не допустити до нарад.

До референта проекту посла Баденього звернула ся опозиція з жалобним аложена реферату. На цілій лінії иде тепер борба проти реформи і нового проекту.

Найліпші дні, коли не наступить уступленю консервативів, принесуть здає ся розв'язаню сойму і розшисаню нових виборів.

Сего що правда болять ся шляхтичі, бо тоді безпідмоги намістника, проти якого вони тепер юдять і борять ся, їх вплив зредукованю до нулі. І тому може ще уступлять.

В кождім разі вже тепер иде у прихильників реформи виборчої приготуваню до нової борби. Вей групи прихильні реформі елюкують масові демонстрації.

Сей неділі на 6 цвітня і на слідуючу неділю 13 цвітня соціал-демократична партія заповіла в цілїм країю масові демонстрації за виборчою реформою до сойму. Такі сімї демонстрації уряджують теж польські людочів з табору посла Станіславського.

Нема найменшого сумніву що борба ся—мусить таки закінчити ся побідою сторонників реформи виборчої, хоч не цілковито епокоєм в краю. Во соціалістичний пролетаріат по тім побіді пічне нову борбу на власну руку, за скоррєкцію демократичности з добутої соймової реформи.

4. 4. 1913. А. Ч.

Побовище.

В багві загляли і сторчать цілі сотки скряп, наповнених амуніцією. На дощові лежать купама гарматні кулі, та всюди видно тисячі набобів, що їх порозкидало втікаюче військо. Але ніхто ані тих куль ані тих набобів тепер не збирає; побідники мають важливішу роботу.

Ось видно побіті коні, з повидриваними головами та з порозриваними животами. Тут бачим одну половину коня там другу половину

— а дальше ліне дусівки з білої швірнини так порозкидані, що ніякий майстер не міг би з них назад зложити цього коня. Дальше видно вже спухлі трупи воляків, а доторкнути ся такого трупа, зараз тахне та пухлядина, тіло ломить ся і стає плоске як дошка. На кождім кроці видно на бовищі жертви людської ненависти і злости. Трупи людей та звірат (головно коний) в найріжнійших положенях. Видно, на примір, коня, котрий голову і ноги вазв під себе та вже їх не

випростує, або знов иний лежить, перевернений а ноги сторчать як чотири великі сьвічки при катафалку. Не годен чоловік на те дивити ся, а до того не можна тут дошло валерадувати ся, бо заносить страшишим смородом і задухою від стерва.

Але вже тяжко наїти сумнівний образ, як подивити ся на порозкидані на вей стороні людські трупи. Звірина як здохне, то не таке страшне, але морозом прошибав чоловіка, як бачити ті сотки застиглих а

перод смертних судорогах людських трутів. Бачим, як один підліс над чолом руку, аби боронив ся перед ударом і так застиг. Другий труп зігнув ся і ніби оглядає руку другого трупа, начоб лікар. Третій знова цілий скрутив ся, як шруб, а при тім, вигнувши хребет в заблукку, — на голів його сидить великий чорний крук і кляє очі пещасного молодого жовніра. І такі страшні образи на ділім побовищі.

ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1913 Р.

Відозва до всіх Русинів в Канаді і Америці!

Компанія заложена Русинами і Поляками в Винніпегу розвиваєсь як найліпше і надія організаторів сповнаєсь ще лучше як сподівались

Тепер се потрібно більше грошей щоби Компанія могла виробити продукт на більшу скалю і в такий спосіб зложити свій продукт в кождім штоті по Канаді, і виробити через рік не менше як 25 центів по доларі для уділовців. Можна зробити і 75 центів по доларі, але се залежить від людей, если нам поможуть грошми як найскорше.

Се можна легко зробити, бо як Компанія вислала свого агента, то за дві годни дістав 11 ордерів, кождий ордер на \$5.40, на кождім ордері з сих \$5.40 єсть \$2.80 зиску для Компанії. З сего можете самі бачити який профіт можна зробити. Перевернути капітал тільки два рази на рік то покаже профіт 25%, по доларі, але ми легко перевернемо 6 до 8 разів.

Тепер влаємо ся тільки до Русинів і Поляків, бо хочем щоби се було чисто Руско-Польська організація і шоб ми могли показати другим народностям що і Русини не силють але можуть провалити інтерес так само як і інші, чи в Канаді чи в Америці, шоб більше взысь до діла і закупили сих уділів і в сей спосіб помogli Компанії досягнути тієї ціли. Дирекція трудить ся і хоче в такий спосіб зробити добрий профіт для членів і славу щоби не сміялись з Русинів і казали що єї здатні тільки до шуфлі. Кождий може купити від 5 уділів до 100, і може купити або за готівку або на виплат.

Ся Компанія є чаргарована на десятих тисяч доларів; Дирекція думала, що если продасть 5 тисяч то буде довить, та тепер бачуть що не можуть дістати матеріалу досить щоби виповнити всі ордери; отже через те хочуть епродати і дістати понюкту капіталізації і в такий спосіб зробити те, що є як найгарнійше в сім бізнесі, значить тримати всіх коетумерів в кождий час, як в місті так і по провінціях, бо если будуть робити бізнес тільки в місті, то дістануть з яких 300 або 400 штотів а по провінціях є штотів від 2 до 3 тисячі. Тепер щоби могли дістати більшість штотів та коетумерів і щоби кождий штот дав олон ордер тільки в місяці, то значить 12 ордерів на рік від одного або найменше \$30 зиску річно, се значить від 15 до 30 тисяч зиску річно для уділовців.

Називе подаємо всіх уділовців, котрі закупили шери до 1-го цвітня і сподіємось що до два або три місяці розпродано всю капіталізацію і тоді будемо мати спокій і тільки шильнувати ордерів і збирати жнива які зробить Дирекція своїм трудом для всіх членів Спільни.

Отже просим всіх людей щоби заїтересувались і закупили уділи самі і заїтересували Спільною своєю товаришиа в такий спосіб робите єю Спільку славу і профітну.

Просимо такж зрозуміти що се не є така Спілька те всі диктують і де трудно аби був порядок; в сей Компанії є оден менеджер вибраний під устави Парламенту і є відповітний перед Дирекцією підкарою. Отже кождий член може розуміти що се є організація де порядок є регульований як загарок. При кінці року вей члени дістають репорт річний і муєть дати голос на тих офінерів, котрих самі схочуть і можуть вибрати цілу нову Дирекцію або одного або всіх, як самі схочуть.

Імена і адреси членнів слідуючі:

Імена, адреси і число акрів кождого уділовця
Adam John, Calgary, Alberta, 40 Удів.
Achymczak Peter, Holland, Man., 20
Badyk Peter, Krydor, Sask., 10
Biazowski Antoni, Winnipeg, Man., 5

Canham John E., Sprague, Man., 10
Chomlak Nikolaj, Janov, Man., 15
Kaczor Daniel, Winnipeg, Man., 200
Dubkowscki Dmytro, Redfield, Sask., 5
Hryszek D. M., Howell, Sask., 2
Gannus Peter, Prince Rupert, B.C., 44
Byta Pavel, Arborg, Man., 10
Hawron John, Prince Rupert, B.C., 10
Homeniuk Hryhor, Wasel, Alta., 35
Jamicki Basil, Winnipeg, Man., 200
Isczuk Lukasz, Ratner, Sask., 10
Lazarowicz Peter, Winnipeg, Man., 250
Kalszytz Peter, Regina, Sask., 5
Lucian Nikolaj, Parkview, Sask., 4
Kristiuk Amelja, Mrs. Walawa, Sask., 5
Lysyj Josef, Fort William, Ontario, 20
Lakmanec Nikolaj, Woodlands, Man., 100
Kozak Nikolaj, Prince Rupert, B.C., 70
Korjak John, Prince Rupert, B.C., 60
Maluta John, Roblin, Man., 20
Manyk Nikolaj, Entwistle, Alta., 100
Melnyczuk W. B., South Slovan, B.C., 60
Melnerick Peter, Slovan Junction, B.C., 40
Malkow Dmytro, Prince Rupert, B.C., 50
Malik Peter, Prince Rupert, B.C., 20
McKinnon James, Sedley, Sask., 20
Nazarewicz Wasyl, Calgary, Alta., 100
Nowak Tomasz, Winnipeg, Man., 200
Nahulak John, Fort William, Ontario, 50
Pallock Archibald, Winnipeg, Man., 15
Porpio Michael, Yale, B.C., 10
Palamarczuk Fedor, Arborg, Man., 6
Pacholeczuk John (N.P.), Royal View, Alta., 200
Palaj N. D., Sheno, Sask., 10
Rychlowski M., Winnipeg, Man., 200
Rutkowski P. M., Tolstoi, Man., 5
Rybka M., South Fort George, B.C., 20
Rotman Aiko, Prince Albert, Sask., 20
Salej Andrej, Calgary, Alta., 40
Siedlowski John, Carlstadt, Alta., 40
Smieszny Jurko, Portage la Prairie, Man., 11
Sochaeki Emil, Redfield, Sask., 5
Skulba Peter, Prince Rupert, B.C., 150
Sidelski Peter, Winnipeg, Man., 250
Wowczynja Nikolaj, Transcona, Man., 5
Pekar Michal, Prince Rupert, B.C., 25
Koly's Wasyl, Prince Rupert, B.C., 20
Spruck Antoni, Prince Rupert, B.C., 20
Dirlyk Antoni, Humboldt, Minn., U.S.A., 20
Jurga, E. Junkie, Alta., 50
Cullen W. G., Emerson, Man., 10
Szesztopalko M., Birds Hill, Man., 5
Kieul Tanasij, Ottawa, Ont., 20

3143 Удів.

Богато людей говорять: „Для чого не роблять самі бізнес і в такий спосіб дістати весь профіт собі замість ділати другим“. На се є відповідь легка, кождий розуміє, що олен жовнір не варта нічого сам, а регімент то настрашисть. Се є бізнес на гуртову скалю, де треба богато грошей, а організатори то не є мільонерами, бо еслиби мали досить грошей то не потребувалиб помочи.

Порахуйте тільки се: если вложите \$5.00 в сей бізнес то вам гварантуємо, що дістанете зиску річно не менше \$1.25.

\$10	то вам принесе \$2.50 а в банку тільки \$0.30
20	5.00 „ 0.60
30	7.50 „ 0.90
40	10.00 „ 1.20
50	12.50 „ 1.50
100	25.00 „ 3.00
200	50.00 „ 6.00

Колі придивите ся чисним цифрам то зобачите, що в бізнесі до 4 літ вам вей гроші звернуть ся і ваша истина збільшить ся, бо кождий вам дасть два або три рази більше за вашу частину в таім профітовім бізнесі, а если не хочете продати свою частину, то дістанете що року профіт який задурно і ваша оргінальна сума є в кождім часі готова для вас на короткий потіє.

Се не є бізнес на маленьку скалю 5 центову, щоби стояти в штоті і чекати на коетумери. Сей продукт продієсь до штотів гуртовно і маєє до діла з штотниками і не тільки в Винніпегу, але по вей Канаді. Отже скажемо що хочемо зробити єю організацію як найпрофітнішу для вей інтересованих, і показати другим народам що Русини можуть діло провалити як і інші народи, і сподіємось що кождий Русин як робітник так фармер і інші поможуть нам сей цілі досягнути в ітнерес вей. Засидайте гроші через моні-ордер або в регістрованим листі до:

Crispette Manufacturing Co Ltd.

Box 3562 811 Main St. Winnipeg, Man.

єстьє страшною як клясою. Яка Коли ми теж кріа, то одна з н З того часу розвитку ми ма двацїятого року ми мали їх в ро ренолох відбує тростів ми має Я не є у тростів, буде пр Запомогою зація державни Хаї конгре ди стейтам, по мостів і публї скрізь де тільки юча 8 годни де Роблючи т що робить для

Джуанг-Д ники хотїли й Джуанг-Д сонце і місяц зди є моїм по да се мої пох похорон! Що Ученики а'їдять тіло в Джуанг- дять мене во мурашки. Ви що Ви такі п

Евген Гуца

Ти чекаєш р Спаса, твори Шоб прийи Шоб в хре А ти щоб ся Поглянув н Поплакав, з І в небо ма ТИ вже вид Як дитя ко Та говорят Принесу то І так з дня Манянь все Аж звякне Задурно вж

Чорна К

Кажуть чорга на е що є такв ло то не з рази з Ви раза приг вер і захи ти що ажи Канаді, д ти темні час появ дві падл грїш тяг го брата консерв нас се не нас не ф дра витя аби собі ного чи рата де власне, ітї ім го одиниц сїй роб Лис М бібліоте та відч тських ван Кар хрунів новали рах у П рука. Т